

Them Torv. En ansigtsløftning – eller kommunal vandalisme?

På billedet ses den kønne stuehus til "Lindegården", som Them Kommune købte i 1972 for at kunne udstykke villagrunde og etablere Them Centret. "Hovedstaden" i den ny Them Kommune havde behov for byggegrunde og et center med rådhus og moderne butikker.

Lindegårdens stuehus. Egnsarkivet for Them Kommune.

På billedet ses fire prægtige lindetræer, som vel har givet gården sit navn. Mange syntes, det var synd at fælde lindetræerne og en stor ægte kastanje, der ligeledes stod ved gården. Om træerne officielt var fredede, eller om man blot drøftede en fredning, ved jeg ikke med sikkerhed, men i hvert fald var det kommunale argument, som jeg har set det i Them Kommunes arkiv fra centersagen, at man ville plante så meget grønt, at det da rigeligt ville erstatte de fældede træer. Og den daværende kommuneingeniør havde vist endda meget travl med at få dem væk, inden debatten blev for livlig. Så væk med dem!

Der blev da også plantet lidt pynteæbletræer og lave buske ved parkeringspladserne, og på et tidspunkt fik man den gode ide, at gøre noget ved den del af torvepladsen, der lå mellem butikkerne. Arkitekt Floyd Stein, havearkitekt Niels Junggren Have og keramikker Birthe Vedel Howard, alle fra Them Kommune, blev spurgt, om de ville medvirke (gratis), og de kom til at stå for hver deres del af et sammenhængende projekt, som omfattede belægning, en vandkunst, pladsinventar og en meget fint tænkt træbeplantning med spidsløn. I det store og hele et vellykket projekt, om end bemalingen i pastelfarver nok ikke var det mest vellykkede. Men det var da til at lave om for en klatskilling.

Da man senere opkøbte og fjernede det hus, der lå mellem torvet og Jans cykler, fik jeg opgaven med at formgive omdannelsen af denne grund til en forlængelse af torvet. Belægningen fra tremandsprojektet med diagonalt lagte fliser blev fortsat ud i dette haveanlæg og i et bassin med

trædesten. Også lampetypen blev fastholdt. I flisefri felter og forløb plantedes træer og buske. Havens store blodbøg blev bevaret, men den måtte dog for nogle år siden lade livet, angiveligt fordi den havde fået sygdom. Man havde kontakt med Lars Ringgaard om en skulpturel udnyttelse af stammen, men hans yderst beskedne honorar var skræmmende for kommunen.

Nu har man så foretaget en optimering af parkeringspladserne med en slags regulering af torvearealet. Nogen vil kalde det en ansigtsløftning, andre vil måske kalde det en forskønnelse. En vækst i antallet af huse, tilkomsten af et nyt supermarked og ønsket om at markere Them som lokalcenter i en ny kommunestruktur kunne nok få gang i ønsket om at puste liv i Them ved at strømline Them Centret. Tilsyneladende har der været penge til at gøre dét, der for nogle år siden var udelukket, fx en fornuftig flytning af benzinanlægget. Et kraftigt signal om, at selve Them ikke skulle være udkant. Så kunne man i andre bebyggelser i den gamle kommune måske mumle om, at bare lidt af de penge, kunne man da godt have brugt bedre.

Når man selv har arbejdet med torvets udseende, er det spændende at se, hvad der kommer til at ske, og især hvad der bliver tilbage af det, der var. Hvordan ville man integrere de eksisterende kvaliteter i det ny. For kontinuitet er vigtig i en bys vækst. Det stod hurtigt klart, at det, der ville være tilbage af mit eget projekt, blev et amputeret hjørne uden sammenhæng med det, det var en forlængelse af. Et magnolietræ og andre træer var fjernet og en underlig opsats sat i stedet for. Jeg undrede mig og trak på skuldrene. Bassinet var der jo stadig.

Men så gik det en dag op for mig, at man også havde fjernet bassinet på selve torvet og frem for alt de fine træer, som Niels Junggren Have med stor indsigt havde udvalgt, og som nu var ved at få en størrelse, så man kunne se, hvor smukt de dannede ”tag” over torvet og hjalp lidt på stedets arkitektur. Havearkitekter har kendskab til træers udvikling, og det viste sig netop fint i dette tilfælde, at Niels Junggren Have havde valgt rigtigt. Og for mig blev disse træer et symbol på, at det kunne have været meget værre i Them. Men så pludselig var de væk. Først troede jeg, de ville komme igen, men belægningen på pladsen blev lavet om til en fad fornemmelse. Uforståeligt at et anerkendt arkitektfirma med navnet Årstiderne vil lægge navn til det. Der er netop ikke meget årstid tilbage, og kommunal vandalisme er nu det ord, der falder mig i munden. For selv om anlægget af de mange parkeringspladser kan synes rimelig, var det jo helt overflødig med en så gennemgribende ændring af et ca. 15 år gammelt torv, der med få justeringer kunne være meget fint og karakterfuldt.

Og så er vi igen tilbage ved lindetræerne, den ægte kastanje og argumentet om, at man roligt kunne fælde de store træer. Hører træer hjemme i et bycenter? Man kan jo altid hænge nogle halv- eller helkunstige pelargonier op i lygtepælene eller stille en planteopsats frem i en spand. Det gi’r ikke blade på jorden og i tagrender, og det *ser* det da ud af *noget* – her i Danmarks mest naturrige kommune: Natur - nærvær – nytænkning!

Civilingeniør Palle Kousgaard
Vorretvej 9, Them